

UČNA POT

JANEZOV GRABEN

PLANINSKEGA DRUŠTVA

POHORJE ZGORNJA POLSKAVA

SEMINARSKA NALOGA

1 UČNA POT - Janezov graben

- 1 začetek učne poti
- 2 Janezov graben
- 3 mešani gozd
- 4 rudnik pirita
- 5 učna točka
- 6 smreka
- 7 točka za meditacijo
- 8 ribnik
- 9 travniki
- 10 križ
- 11 vodohram

Dolžina poti: 1 km
Čas hoje: 45 min

Zahtevnost: lahka označena pot

Opis poti: Učna pot Janezov graben je speljana po zemljišču v lasti Leskovarjevih, po domače Šerbelovih. Nastajati je začela v letu 2021 na pobudo PD Pohorje Zgornja Polskava, ki so v sodelovanju z Leskovarjevimi pot tudi uredili. Znamenitost te poti so opuščeni rovi, kjer so med leti 1916 in 1920 kopali železovo rudo.

piriti. Iz te rude so pridobivali žveplena kislina. V opuščeni rovi lahko najdemo do pol metra debele plasti pirita, za katere je značilno menjevanje svetle in temno scharvanih plasti. Informacije, možnost vodenih ogledov v skupinah: PD Pohorje Zg. Polskava, Kmetija Leskovan.

Legenda:

- Učna pot Janezov graben
- Planinska pot (22. Pohorje - 19. 10. 2021)

Številni ma!

Lokacija točke:
46,82189°
15,50851°

Mentorica: dr. Irena Mrak

Pripravil: Drago Selinšek

KAZALO

1 UVOD3

1.1 KAJ JE UČNA POT3

1.2 UČNE POTI PRI NAS3

2 UČNA POT »JANEZOV GRABEN«5

3 OPIS POTI6

3.1 TOČKA 1 – VSTOPNA TOČKA6

3.2 TOČKA 2 – JANEZOV GRABEN6

3.3 TOČKA 3 – MEŠANI GOZD8

3.4 TOČKA 4 – OPUŠČENI ROVI PIRITA8

3.5 TOČKA 5 – UČNA TOČKA8

3.6 TOČKA 6 – SMREKA9

3.7 TOČKA 7 – TOČKA ZA MEDITACIJO9

3.8 TOČKA 8 – RIBNIK9

3.9 TOČKA 9 – TRAVNIK10

3.10 TOČKA 10 – KRIŽ10

3.11 TOČKA 11 – VODOHRAN11

4 REZULTATI OBISKA UČNE POTI11

4.1 ORGANIZIRANE EKSKURZIJE OSNOVNIH ŠOL IN VRTCEV11

4.2 SAMOSTOJNI OGLEDI POSAMEZNIKOV IN SKUPIN11

4.3 SKRB ZA UČNO POT IN POGLED V PRIHODNOST11

4.4 ANALIZA12

5 LITERATURA12

1 UVOD

Za naslov seminarske naloge, Učna pot »Janezov graben« Planinskega društva Pohorje Zgornja Polskava, sem se odločil, ker kot posameznik imam male možnosti v vlogi varuha gorske narave. Predvsem mi je cilj usposabljanje in ozaveščanje ljudi, tako mladine, kakor tudi odraslih. Saj s pravilnim pristopom lahko marsikaj dosežem z vodenjem in predstavitvijo zaščitene vrste rastlin in živali po učni poti.

1.1 KAJ JE UČNA POT

Učna pot je pešpot, speljana po gozdni, travnati ali grmičevnati pokrajini in je namenjena naravoslovnemu izobraževanju, spoznavanju gozdnih rastlin, živali, gozdarstva, tradicionalnih obrti in naravnih pojavov in je lahko opredeljena kot geološka, gozdna, botanična, parkovna in podobno. Najprej so se pojavile gozdne učne poti, ki so nastale v industrijskih državah zahodne Evrope, v Sloveniji pa so se začele pojavljati po letu 1974. Tovrstne pešpoti so navadno dolge nekaj kilometrov, lahko dostopne in namenjene sprehajalcem. Opremljene so s tablami, na katerih so komentarji o geoloških, živalskih in rastlinskih zanimivostih.

Gozdne učne poti so speljane po gozdovih in so namenjene naravoslovnemu izobraževanju: spoznavanju rastlin, živali, gozdarstva, naravnih pojavov in tradicionalnih obrti. Dolge so običajno nekaj kilometrov. Večinoma za hojo niso zahtevne in so namenjene sprehajalcem. Nekaj izjem je, ki zahtevajo večjo izkušnost in telesno pripravljenost. Gozdne učne poti so običajno opremljene z informativnimi tablami, ki vsebujejo različne informacije. Za nekatere gozdne učne poti je mogoče na krajevnih enotah Zavoda za gozdove in lokalnih turističnih organizacijah dobiti letake ali predstavitvene brošure.

V Sloveniji je okoli sto gozdnih in naravoslovnih učnih poti, ki vabijo k obisku. Gozdne učne poti so se v Sloveniji začele pojavljati po letu 1974.

1.2 UČNE POTI PRI NAS

Osrednja Slovenija: gozdna učna pot Godič pri Kamniku, naravoslovna učna pot Stari grad, gozdna učna pot Mali vrh, gozdna učna pot Šumberk, gozdna učna pot po sledih višnjanskega polža, gozdna učna pot Draga, Jesenkova pot in gozdna učna pot po šmarnogorski Grmadi.

Notranjsko - kraška regija: gozdna učna pot Sviščaki, Mašunska gozdna učna pot in naravoslovna učna pot Štivanski log.

Obalno - kraška regija: gozdna učna pot na Goliče, gozdna učna pot Ressler gaj, gozdna učna pot Tabor Sežana, gozdna učna pot Cirje, gozdna učna pot Djestence, Pliskina pot - Kraška učna pot, mestna učna pot naravne in kulturne dediščine Sežana, krasoslovna naravoslovna učna pot Divaški kras in učna pot Škocjan.

Goriška regija: gozdna učna pot Panovec, zgodovinska naravoslovna pot Kozlov rob in naravoslovna učna pot ob Hublju.

Gorenjska: vodna učna pot Grabnarca, naravoslovna učna pot Pusti grad, gozdna učna pot Predtrški gozd pri Radovljici, učna pot Barje Goreljek, poključka pot, mala gozdna učna pot Predvor, gozdna učna pot Kres, gozdna učna pot Dovžanova soteska in gozdna učna pot Visoko.

Savinjska regija: pot po Logarski dolini, učna pot samostanski hrib, gozdna učna pot Konovo – Debrca, naravoslovna pot Tičjak, gozdna učna pot Savina, mestni gozd Celje, gozdna učna pot Celjska koča, ekosistemska učna pot Šmartinsko jezero in gozdna in geološka učna pot Pekl.

Koroška regija: gozdna učna pot Navrški vrh, gozdna učna pot Pistrov grad, gozdna učna pot Plešivec, gozdna učna pot Rahtelov vrh, gozdna in zgodovinska pot Stari grad, zelena pot Teber, gozdna učna pot Tičnica, gozdna učna pot Dravograd – Grad, naravoslovna gozdna pot Lopan in gozdna učna pot Grašin – Muta.

Podravska regija: Rozkina učna pot Bolfenk – Razglednik, gozdna učna pot Mestni vrh, gozdna učna pot Kapelvald in gozdna učna pot Uršankovo.

Pomurska regija: gozdna učna pot Polana, naravoslovna gozdna učna pot Tromejnik in gozdna učna pot Fuks graba.

Spodnjeposavska regija: gozdna pot Pišce, gozdna učna pot Ressler gaj, gozdna pot Loka, naravoslovna pot Azaleja in Oglarska pot.

Jugovzhodna Slovenija: naravoslovna gozdna pot Rožek, pešpot Luknja, gozdna pot Zaplaške stezice, gozdna učna pot Planina - Mirna gora, Roška pešpot, Borovška naravoslovna pot in gozdna učna pot Rožni studenec.

2 UČNA POT »JANEZOV GRABEN«

Učna pot Janezov graben se nahaja v Kočnem pri Polskavi. Speljana je po zemljišču v lasti Leskovarjevih, po domače Šerbelovih. Nastajati je začela v letu 2021 na pobudo planincev PD Pohorje Zgornja Polskava, ki so v sodelovanju z Leskovarjevimi tudi uredili. Znamenitost te poti so opuščeni rovi, kjer so med leti 1916 in 1920 kopali železovo rudo pirit. Iz te rude so pridobivali žvepleno kislino. V opuščenih rovih lahko najdemo do pol metra debele pasti pirita, za katere je značilno menjavanje svetlo in temno obarvanih plasti.

Izhodišče učne poti je na polskavski planinski poti, ki poteka iz Zg. Polskave skozi vas Kočno. Na odcepu pri bivšem gostišču Kalan se usmerimo proti vasi Kočno (levo). Po približno 600 metrih parkiramo na urejenem parkirišču, kjer je informativna tabla učne poti opremljena s podatki in QR kodo, ki je povezana z učno snovjo na spletni strani <https://www.pdpohorje.si/>. Pot se odcepi od markirane poti levo v gozd, kjer so markacisti PD Pohorje varno uredili pot. Pot se nadaljuje do rudnika pirita, preko potoka ter po klancu navzgor vse do ribnika. V nadaljevanju pridemo do ekološke kmetije Leskovar, kjer imamo priložnost kupiti naraven jogurt, sir ali kakšno mesno dobroto. Od Kmetije Leskovar nadaljujemo nazaj na markirano pot. Pot je polna dogodivščin in znamenitosti. Na njej je veliko postojank (rudnik pirita, potok, miza in klop, energijske točke, sprostitveni kotiček, opis narave...).

Ob poti vidimo:

- opuščene rove, kjer so po 1. svetovni vojni izkopavali železovo rudo pirit,
- jaso s klopmi ob potoku,
- energijsko točko za meditacijo,
- ribnik obdan z gozdom, travniki in vinogradom.

Priporočljiv je tudi ogled domačije Šerbel, kjer danes kmetujejo Leskovarjevi.

3 OPIS POTI

3.1 TOČKA 1 – VSTOPNA TOČKA

Na začetku poti skeniramo QR kodo, nato pa nas aplikacija vodi in opiše pot, mi pa sledimo navodilom.

Nahajamo se na vstopni točki krožne učne poti Janezov graben, ki jo ureja PD Pohorje Zgornja Polskava. Učna pot je namenjena učenju v naravi ali krajšemu pohodu/sprehodu z raznolikimi učnimi točkami ob poti.

3.2 TOČKA 2 – JANEZOV GRABEN

Nahajamo se ob vstopu v Janezov graben. Graben je druga beseda za jarek. Janezov graben je oblikoval potok, ki izvira v Kalšah pri Šegeju, po domače Pristanku. Pri nekdanji gostilni Kalan se izlije v reko Polskavo. V preteklosti je njegova voda poganjala mline, ki so jih kmetje uporabljali za mletje žit. Tok vode v potoku je poganjal Gromberški, Robnikov, Maroski, Lacenski in Šerbelov mlin, o čemer še danes pričajo ostanki mlinov v obliki ruševin. Njegov izvir naj bi uporabljali nekdanji grofje Gromerški za ribnik.

3.3 TOČKA 3 – MEŠANI GOZD

Nahajamo se v mešanem gozdu. Mešani gozd je sestavljen iz iglastih in listnatih dreves. V njem so rastline, ki so se prilagodile pogojem in so na tem mestu ugodne za rast. Mešani gozd ima več slojev. Najvišje so krošnje dreves, v višini oči lahko opazujemo grmovnice in drevesa, ki rastejo v senci visokih krošenj. Na tleh pa vidimo podrast, to so zelišča, mlado drevje, praproti, nizko grmičevje itd. Rastline v mešanem gozdu si med sabo pomagajo pri rasti, saj druga drugi ustvarjajo ugodne razmere za dobro rast. Mešani gozd ima razgiban gozdni rob, ki daje zatočišče številnim živalim.

3.4 TOČKA 4 – OPUŠČENI ROVI PIRITA

Nahajamo se pred opuščenimi rovi rudnika pirita. V rovih so kopali železovo rudo pirit. Rudniki naj bi delovali od leta 1916 do 1946. Iz rude so pridobivali žvepleno kislino. Rudarsko glavarstvo v Celovci je 24. 2. 1916 dodelilo 18 hektarjev zemljišča Henriku Flačatu z Zg. Polskave, ki je rudnike izkoriščal eno leto. Nato jih je 22 let upravljal lastnik Matija Stoll iz Berlina. Po še enem lastniku so bili leta 1946 nacionalizirani.

V opuščenih rovih lahko najdemo do pol metra debele plasti pirita v termolitu. Opazimo gnajs – to je kamnina, nastala iz peščenjakov ali kislih magmatskih kamnin. Zanj je značilno menjavanje svetlih in temnih plasti.

3.5 TOČKA 5 – UČNA TOČKA

Nahajamo se na točki, kjer so urejene klopi za počitek, malico, učenje ali samo za posedanje v naravi. Ob posedanju lahko v fotografijo ujamemo tudi kakšno edinstveno sliko narave.

3.6 TOČKA 6 – SMREKA

Nahajamo se pred mogočno smreko. Smreka je najbolj številčna drevesna vrsta pri nas. Nekoč ni bila tako razširjena in je poraščala le gorske predele in hladne doline. V drugi polovici 19. stoletja so jo začeli masovno saditi tudi drugod in danes porašča skoraj vso Slovenijo, razen suh obalni del in močvirnate dele Panonske nižine. Smreka zraste do 60 m visoko. Izjemne smreke so še nekaj metrov višje. Deblo ima rdečkasto rjavo razdrapano skorjo. Iglice so dolge 1 do 2,5 cm in so na koncu ošiljene. Če primemo v roko vejo z iglicami, nas te zbadajo v dlan. Smreka cveti od konca aprila do konca maja, v posameznih letih zelo intenzivno. Iz ženskih socvetij se razvijejo storži, ki visijo navzdol. Storži dozoriijo jeseni, vendar ostanejo zaprti. Odpirati se začnejo februarja iz njih pa izpadajo semena s krilci. Storži preko poletja odpadejo. Smreka ima zelo plitev koreninski sistem. Korenine segajo le nekaj decimetrov globoko, so pa zato široko razvejane.

3.7 TOČKA 7 – TOČKA ZA MEDITACIJO

Nahajamo se na točki za meditacijo. Meditacija pomeni globoko premišljevanje in razmišljanje, ki nam pomaga, da se spočijemo in umirimo.

3.8 TOČKA 8 – RIBNIK

Nahajamo se ob umetnem ribniku, ki ga je uredila družina Leskovar. V ribniku živijo ribe, žabe in druge vodne živali. V ribniku opazimo tudi paglavce. Ob ribniku so urejene klopi, kjer lahko uživamo ob pogledu na ribnik.

3.9 TOČKA 9 – TRAVNIK

Travnik je življenjsko okolje, v katerem med rastlinami prevladujejo trave in zelišča, med živalmi pa žuželke. Na travniku pa so tudi rože. Travniki predstavljajo 15 % slovenskega ozemlja. Prave naravne travnike, v katere človek ne posega, najdemo pri nas predvsem nad gozdno mejo. Druge travnike človek vzdržuje s košnjo, ki jo izvede enkrat ali dvakrat letno. Travniki v nižinah so nastali zaradi krčenja gozdu. Če travnik ne kosimo več, pa je ta prepuščen zaraščanju. Travniki imajo velik pomen za človeka, saj kmetje tu pridelujejo krmo za živino. Tako nas travnik posredno oskrbuje z mesom, mlekom, volno, usnjem itd. Danes se zaradi opuščanja kmetijstva mnogi travniki zaraščajo nazaj v gozd, izginjajo zaradi spreminjanja v njive ali zaradi širjenja mest.

3.10 TOČKA 10 – KRIŽ

Nahajamo se ob Leskovarjevem križu. Križi so del tradicije in dediščine po vsej Sloveniji. V zgodovini so dali kmetje križ postavili ob kakem posebnem dogodku, ki je zaznamoval kmetijo. Ta križ so dali postaviti Leskovarjevi, ker naj bi bil po pričevanju prednikov pri vožnji z vozem nekdo padel z voza in pri tem umrl.

3.11 TOČKA 11 – VODOHRAN

Nahajamo se ob vodohranu, kjer se zbira voda za del Zgornje Polskave. Vodohran je poseben velik zbiralnik za shranjevanje vode in je vedno postavljen v višje ležečih krajih. Iz vodohrana po vodovodnem omrežju priteka voda do hiš in drugih objektov. V vodohranih mora biti vedno zadostna količina vode, ki jo lahko uporabimo tudi v primeru požara.

4 REZULTATI OBISKA UČNE POTI

4.1 ORGANIZIRANE EKSURZIJE OSNOVNIH ŠOL IN VRTCEV

V času, kar obstaja učna pot Janezov graben (leto in pol) se je vodenja in ogleda po učni poti udeležilo veliko število učencev okoliških osnovnih šol in vrtcev. Skupine otrok so organizirane in vodene s strani učiteljev in vzgojiteljic, kakor tudi predstavnikov planinskega društva Pohorje. Po številu obiska prednjačijo vrtci in osnovne šole iz Zgornje in Spodnje Polskave, saj za njih ni potrebe po organizaciji prevoza. Obiski so najpogostejši v pomladanskem in jesenskem času, ko tudi narava pokaže vso svojo lepoto.

4.2 SAMOSTOJNI OGLEDI POSAMEZNIKOV IN SKUPIN

Učna pot je na začetku opremljena z informativno tablo učne poti, na posameznih točkah pa še QR kodami. S pomočjo QR kode lahko obiskovalci pridobijo vso učno snov o učni poti »Janezov graben«. Zaradi vsega tega je omogočen ogled posameznikom ali manjšim skupinam brez vodenja. Da je precej obiska smo v društvu dobili potrditev s strani kmetije Šterbel in Leskovar, saj se marsikateri obiskovalci ustavijo pri njih in tako spregovorijo tudi o učni poti.

4.3 SKRB ZA UČNO POT IN POGLED V PRIHODNOST

Za vzdrževanje učne poti skrbimo člani Planinskega društva, najbolj se vzdrževanju poti posvečajo markacisti društva, ki imajo tudi primerno orodje. Za večja dela, kot je odstranitev podrtih dreves ali pa kakšen večji poseg pri ureditvi same poti, pa nam pomoč nudijo na kmetiji Leskovar. V prihodnosti je v načrtu tudi širitev učne poti in združitev s turistično potjo večkratno najlepše urejene vasi v

Sloveniji, Kočno na Pohorju. Zaenkrat je ta predlog še v povojih, vendar verjamem da bo do izvedbe slej ko prej prišlo, saj gre za zelo obiskani poti.

4.4 ANALIZA

V društvu smo ponosni in se lahko pohvalimo, da je odziv obiskovalcev izredno pozitiven. To velja predvsem za učence in otroke v vrtcih, saj se glede na izkušnje mnogi kasneje vračajo v spremstvu svojih staršev in sorodnikov. Ocenjujemo, da je imela učna pot do sedaj okoli 1500 obiskovalcev in če smo vsaj pri delu obiskovalcev dosegli pozitiven učinek je to znak, da delamo dobro in da je smiselno nadaljevati. Pozitiven je bil tudi odziv predstavnikov PZS, ki so se pohoda in vodenja skozi učno pot udeležili letos v juniju, ko je PZS imela skupščino v Zgornji Polskavi. Naši člani tudi izobražujejo učence na bližnjih osnovnih šolah in otroke v vrtcih. Opažajo, da se je njihov odnos do narave, torej živali in rastlin močno spremenil. Otroci sami opozarjajo svoje starše, kako se naj obnašajo do živali in rastlin. Opažamo tudi, da se je v tem času zmanjšalo onesnaževanje okolja z nevarnimi odpadki, predvsem se je zmanjšalo število divjih odlagališč. V tej zgodbi vidim svojo vlogo kot varuh gorske narave, tako da bom še naprej ozaveščal mladino in tudi odrasle.

5 LITERATURA

- 1.<https://pdpohorje.si/2022/12/03/ucna-pot-janezov-graben-planinskega-drustva-pohorje-zg-polskava-https-youtu-be-bppqyqb0udu-avtor-verica-matvoz/>
- 2.<https://pdpohorje.si/2022/04/04/ucna-pot-pd-pohorje-zg-polskava-v-medijih/>
- 3.<https://m.facebook.com/PD-Pohorje-Zg-Polskava-205096083593521/>
- 4.https://sl.wikipedia.org/wiki/Naravoslovna_u%C4%8Dna_pot#
- 5.<https://www.gozd-les.com/obisk-gozda/gozdne-ucne-poti>